

Asia: Helsingin kaupungin hankintaperiaatteiden valmistelu

Taustaa: Helsingin kaupunki päivittää vuonna 2020 laaditun hankintastrategiansa kaupungin hankintaperiaatteiksi. Verkkokyselyn kautta Helsinki kerää sidosryhmien näkemyksiä ja mielipiteitä alustavista hankintaperiaatteista. Kyselyyn saatujen vastausten perusteella alustavat teemat ja tavoitteet jalostuvat vahvistettaviksi Helsingin kaupungin hankintaperiaatteiksi. Valmistelun edetessä laaditaan myös periaatteita koskevat toimenpiteet ja niiden seurannan mahdollistavat mittarit. Helsingin tavoitteena on, että uudet hankintaperiaatteet valmistuvat keväällä 2026.

Teema 1: Vaikuttavuuden edistäminen ja toimivat markkinat

- 1.1 Luomme hankinnoillamme positiivisia vaikutuksia eri sidosryhmillemme.
- 1.2 Hankintamme edistävät markkina-alueemme elinvoimaa.
- 1.3 Toimittajayhteistyömme on systemaattista ja määrämuotoista.
- 1.4. Kokeilemme rohkeasti uutta ja hyödynnämme innovatiivisia hankintoja saavuttaaksemme hankinnoille asetetut tavoitteet.

Finnwatchin kommentit:

Finnwatch pitää tavoitetta 1.4 “Kokeilemme rohkeasti uutta ja hyödynnämme innovatiivisia hankintoja saavuttaaksemme hankinnoille asetetut tavoitteet” erittäin tärkeänä.

Finnwatchin suositus on, että Helsingin kaupungin hankintatoimi ottaa käyttöön ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevan huolellisuusvelvoiteprosessin. Sitä noudattamalla Helsingin kaupunki voi tunnistaa, ehkäistä ja lieventää todellisia ja mahdollisia haitallisia vaikutuksia omissa toiminnoissaan, toimitusketjussaan ja muissa liiketoimintasuhteissaan. Huolellisuusvelvoiteprosessin tulisi kattaa koko hankintaprosessi hankintojen johtamisesta kilpailutusten kriteereihin ja sopimuskauden aikaisen valvontaan. Vastauksemme tähän kyselyyn on laadittu tämän suosituksen pohjalta.

Positiivisten vaikutusten luominen sidosryhmille on tärkeää. Sen lisäksi kuitenkin tulee varmistaa, että hankinnoilla ei ole haitallisia vaikutuksia sidosryhmille. Vaikutusten kohteena olevilla sidosryhmillä tarkoitamme erityisesti sellaista henkilöitä (tai ryhmiä), joiden ihmisoikeuksiin julkisten hankkijoiden toiminta, tuotteet tai palvelut sekä niiden tuotanto ovat vaikuttaneet. Heihin kohdistuvien vaikutusten tunnistamiseksi, hallitsemiseksi ja korjaamiseksi sekä heidän kuulemisekseen asianmukaisella tavalla tarvitaan huolellisuusvelvoitetta.

Teema 2: Vastuullisuus ja varautuminen

- 2.1 Olemme ympäristövastuullisuuden suunnannäyttäjä.
- 2.2 Edistämme hankinnoillamme sosiaalisen vastuun toteutumista.
- 2.3 Teemme taloudellisesti vastuullisia hankintoja.
- 2.4 Edistämme hankinnoillamme toimintamme jatkuvuutta ja resilienssiä.

Finnwatchin kommentit:

Finnwatch pitää tavoitteita 2.1 “Olemme ympäristöystävällisyyden suunnannäyttäjiä” ja 2.2 “Edistämme hankinnoillamme sosiaalisen vastuun toteutumista” erittäin tärkeinä.

Finnwatch pitää sekä ympäristö- että sosiaalisen vastuullisuuden nostamista tavoitetasolle tärkeänä. Tavoitteessa tulisi kuitenkin olla lisää konkretiaa. Ehdotamme niitä täydennettäväksi esim. seuraavalla tavalla:

Otamme käyttöön ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevan huolellisuusvelvoiteprosessin.

Laadimme huolellisuusvelvoitteen pohjalta riskiperustaiset kriteerit kaikkiin kilpailutuksiimme. Valvomme kriteerien toteutumista läpi sopimuskauden.

Edistämme hankinnoissa systemaattisesti vähäpäästöisyyttä ja edellytämme tarjoajilta kolmannen osapuolen verifioimia, tuotekohtaisia tietoja ympäristövaikutuksista (kuten hiilijalanjälkilaskelmia).

Teema 3: Hankintojen johtaminen ja hankintataidot

- 3.1 Johdamme hankintojamme strategisesti ja yhtenäisesti koko kaupungissa.
- 3.2 Hankintaprosessimme ovat sujuvia.
- 3.3 Hankintaosaamisemme säilyy ajantasaisena muuttuvassa toimintaympäristössä.
- 3.4 Johdamme sopimuksia tavoitteellisesti koko niiden elinkaaren ajan.
- 3.5 Hyödynnämme dataa päätöksenteon tukena.

Finnwatchin kommentit:

Finnwatch pitää tavoitteita 3.3 “Hankintaosaamisemme säilyy ajantasaisena muuttuvassa toimintaympäristössä” ja 3.4 “Johdamme sopimuksia tavoitteellisesti koko niiden elinkaaren ajan” erittäin tärkeinä.

Finnwatchin kokemuksen mukaan yksi vastuullisten hankintojen edistämisen haasteista yleisesti on niihin liittyvän osaamisen puute. Ehdotamme hankintaosaamiseen liittyvän tavoitteen täydentämistä esim. seuraavasti: Kehitämme hankintojen ympäristö- ja sosiaaliseen vastuullisuuteen liittyvää osaamistamme ja luomme vastuullisuuden edistämiseen kansainvälisiä ja kotimaisia yhteistyöverkostoja.

Erityinen kehityskohde hankintojen vastuullisuuteen Suomessa yleisesti on vastuullisuuteen liittyvien sopimusehtojen todentaminen sopimuskauden aikana. Ehdotamme sopimusten johtamiseen liittyvän tavoitteen täydentämistä esim. seuraavasti: Kehitämme toimintamalleja ympäristö- ja sosiaalisen vastuullisuuden kriteereiden toteutumisen seuraamiseen sopimuskaudella.